

Laki (2009:724) kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä

SFS 2019:938:aan asti

SFS nro: 2009:724

Ministeriö/viranomainen: Kulttuuriministeriö

Laadittu: 11.6.2009

Muutettu: SFS 2019:938:aan asti

Muutosrekisteri: [SFSR \(Hallituksen kanslia\)](#)

Lähde: [Fulltext \(Hallituksen kanslia\)](#)

Yleiset määräykset

1 § Tämä laki sisältää määräyksiä kansallisista vähemmistöistä, kansallisista

vähemmistökielistä, hallintoalueista ja oikeudesta käyttää vähemmistökieltä hallintoviranomaisissa ja tuomioistuimissa sekä määräyksiä vanhustenhuollosta. Laki sisältää myös määräyksiä lain soveltamisen seurannasta. *Laki (2018:1367)*.

2 § Kansallisia vähemmistöjä ovat juutalaiset, romanit, ruotsinsuomalaiset, saamelaiset ja

tornionlaaksolaiset sen mukaan, mihin Ruotsi on sitoutunut Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen (SÖ 2000:2) mukaan ja alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevan eurooppalaisen peruskirjan (SÖ 2000:3) mukaan.

Kielilaissa (2009:600) mainitaan, että kansallisia vähemmistökieliä ovat jiddiš, meänkieli, romani, saame ja suomi.

3 § Kuntien ja alueiden on tiedotettava kansallisille vähemmistöille heidän oikeuksistaan ja

julkisen sektorin eli valtion, kuntien, alueiden ja viranomaisten tämän lain mukaisesta vastuusta sekä niistä säännöksistä, joihin tässä laissa viitataan. Sama koskee valtion hallintoviranomaisia, joiden toiminnalla on merkitystä kansallisille vähemmistöille tai vähemmistökielille. *Laki (2019:938)*.

4 § Kielilaissa (2009:600) mainitaan, että julkisella sektorilla on erityinen vastuu suojella ja edistää kansallisia vähemmistökieliä.

Julkisen sektorin on myös muuten edistettävä kansallisten vähemmistöjen mahdollisuuksia säilyttää kulttuurinsa ja kehittää sitä Ruotsissa. Lasten kulttuuri-identiteetin kehitystä ja oman vähemmistökielen käyttöä on edistettävä erityisesti.

5 § Hallintoviranomaisten on annettava kansallisille vähemmistöille mahdollisuus vaikuttaa heitä koskeviin asioihin ja neuvoteltava tällaisista asioista vähemmistöjen kanssa mahdollisimman suuressa määrin.

Hallintoviranomaisen on järjestettävä ensimmäisen kappaleen mukainen neuvonpito strukturoituna dialogina kansallisten vähemmistöjen kanssa voidakseen huomioida vähemmistöjen näkemykset ja tarpeet viranomaisen päätöksenteossa.

Laissa (2002:66) konsultaatiosta kysymyksissä jotka koskevat saamen kansaa on erityissäädöksiä konsultaatiosta saamen kansan kanssa. *Laki (2022:68)*.

5 a § Hallintoviranomaisten on erityisesti edistettävä lasten ja nuorten mahdollisuuksia vaikuttamiseen ja neuvonpitoon heitä koskevissa kysymyksissä sekä sovittaa yhteistyömuodot heidän edellytyksiinsä. *Laki (2018:1367)*.

5 b § Kuntien ja alueiden on hyväksyttävä tavoitteet ja suuntaviivat vähemmistöpoliittiselle työlleen.

Tiedot ensimmäisen kappaleen mukaisesti hyväksytyistä tavoitteista ja suuntaviivoista on pyydettyä jätettävä viranomaiselle, jolla on 20 §:n mukainen seurantavastuu. *Laki (2019:938)*.

Hallintoalueet

6 § Suomen kielen hallintoalueella tarkoitetaan kuntia Botkyrka, Eskilstuna, Hallstahammar, Haaparanta, Haninge, Huddinge, Håbo, Jällivaara, Kiiruna, Köping, Pajala, Sigtuna, Solna, Södertälje, Tierp, Tukholma, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppsala, Älvkarleby, Österåker, Östhammar ja Övertorneå.

Meänkielen hallintoalueella tarkoitetaan kuntia Haaparanta, Jällivaara, Kiiruna, Pajala ja Övertorneå.

Saamen kielen hallintoalueella tarkoitetaan kuntia Arjeplog, Arvidsjaur, Berg, Härjedalen, Jokkmokk, Jällivaara, Kiiruna, Lycksele, Malå, Sorsele, Storuman, Strömsund, Uumaja, Vilhelmina, Åre, Älvdalen ja Östersund.

7 § Muut kuin 6 §:ssä mainitut kunnat voivat hakemuksen jälkeen saada liittyä meänkielen, saamen tai suomen hallintoalueeseen. Päätöksen siitä, että kunta saa liittyä hallintoalueeseen tekee hallitus.

Hallintoalueeseen hallituksen päätöksestä kuuluva kunta voi hakea hallitukselta lupaa erota hallintoalueesta. Hallitus saa päättää erosta vain, jos siihen on erityisiä syitä.

Hallitus saa antaa säännöksiä hallintoalueeseen liittymisestä ja hallintoalueesta eroamisesta. *Laki (2018:1367)*.

Oikeus käyttää meänkieltä, saamea ja suomea viranomaisissa

8 § Yksityisillä henkilöillä on oikeus käyttää meänkieltä, saamea ja suomea suullisissa ja

kirjallisissa kontakteissaan hallintoviranomaiseen, jonka maantieteellinen toimialue on kokonaan tai osittain sama kuin vähemmistökielen hallintoalue. Tämä koskee asioita, joissa yksityinen henkilö on osapuoli tai osapuolen edustaja, jos asialla on yhteys hallintoalueeseen.

Jos yksityinen henkilö käyttää meänkieltä, saamea tai suomea sellaisessa asiassa, viranomaisella on velvollisuus antaa suullinen vastaus samalla kielellä. Yksityisillä henkilöillä, joilta puuttuu juridinen avustaja, on lisäksi oikeus pyynnöstä saada kirjallinen käännös asiassa tehdystä päätöksestä ja päätöksen perusteluista meänkielellä, saameksi tai suomeksi.

Viranomaisen on muutenkin pyrittävä kohtaamaan yksityiset henkilöt näillä kielillä.

9 § Hallintoalueen ulkopuolella yksityisillä henkilöillä on oikeus käyttää meänkieltä,

saamea ja suomea suullisissa ja kirjallisissa kontakteissa hallintoviranomaisiin asioissa, joissa yksityinen henkilö on osapuoli tai osapuolen edustaja, jos asian pystyy käsittelemään henkilöstö, joka hallitsee vähemmistökielen.

10 § Yksityisillä henkilöillä on aina oikeus käyttää meänkieltä, saamea ja suomea

kirjallisissa kontakteissaan valtiopäivien asiamiehiin ja Syrjintäasiamiehen virastoon. Sama koskee yksityisten henkilöiden kirjallisia kontakteja oikeuskansleriin, Vakuutuskassaan, Verovirastoon ja Työnvälitykseen asioissa, joissa yksityinen henkilö on osapuoli tai osapuolen edustaja. *Laki (2018:1367)*.

11 § Hallintoviranomaisten on pyrittävä siihen, että meän-, saamen- ja

suomenkielentaitoista henkilöstöä on käytettävissä, kun se on tarpeen yksityisten henkilöiden ollessa yhteydessä viranomaisiin.

12 § Hallintoviranomaiset saavat päättää erityiset ajat ja paikat meänkieltä, saamea ja

suomea puhuvien yksityisten henkilöiden vastaanottamiseksi sekä erityiset puhelinajat.

Oikeus käyttää meänkieltä, saamea ja suomea tuomioistuimissa

13 § Sillä, joka on osapuoli tai osapuolen edustaja jutussa tai asiassa hallinto-oikeudessa,

käräjäoikeudessa, maa- ja ympäristötuomioistuimessa tai merioikeustuomioistuimessa, jonka

tuomiopiiri on kokonaan tai osittain yhtäpitävä kuntien Haaparanta, Jällivaara, Kiiruna, Pajala ja Övertorneå kanssa, on oikeus käyttää meänkieltä tai suomea jutun tai asian käsittelyssä, jos jutulla tai asialla on yhteys johonkin näistä kunnista. Sama koskee saamea sellaisessa tuomioistuimessa, jonka tuomiopiiri on kokonaan tai osittain yhtäpitävä kuntien Arjeplog, Jokkmokk, Jällivaara tai Kiiruna kanssa, jos jutulla tai asialla on yhteys johonkin näistä kunnista.

Oikeus käyttää meänkieltä, saamea tai suomea käsittää myös ne tuomioistuimet, joihin ensimmäisessä kappaleessa tarkoitettussa jutussa tai asiassa tehdystä tuomiosta tai päätöksestä valitetaan.

Laki (2010:943).

14 § Oikeus käyttää meänkieltä, saamea tai suomea 13 §:n mukaisissa tuomioistuimissa

käsiteltävissä jutuissa tai asioissa käsittää oikeuden jättää tuomioistuimeen tämänkielisiä asiakirjoja ja kirjallisia todisteita, oikeuden saada juttuun tai asiaan liittyvät asiakirjat suullisesti käännettyksi tälle kielelle ja oikeuden puhua tätä kieltä suullisessa käsittelyssä tuomioistuimessa. Tuomioistuimen on käännettävä asiakirjat ja kirjalliset todisteet ruotsiksi, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta.

Tuomioistuimen on myös muuten pyrittävä käyttämään vähemmistökieltä kontakteissaan osapuoleen tai tämän edustajaan.

Kaikissa jutuissa ja asioissa, joissa 13 §:n mukaan on oikeus käyttää meänkieltä, saamea tai suomea tuomioistuimissa, on osapuolella tai osapuolen edustajalla, jolla ei ole juridista avustajaa, oikeus saada pyynnöstä tuomiopäätös ja tuomion perusteet tai päätös ja päätöksen perusteet käännettyksi kirjallisesti tälle kielelle.

15 § Sen, joka haluaa käyttää meänkieltä, saamea tai suomea jutun tai asian käsittelyssä

tuomioistuimessa 13 §:n mukaan, on pyydettävä tätä jutun tai asian käsittelyn alkaessa tai kun osapuoli esittää kantansa jutussa tai asiassa ensimmäisen kerran.

Pyyntö käännöksen saamisesta 14 §:n kolmannen kappaleen mukaan on esitettävä viikon kuluessa siitä kun tuomio tai päätös annettiin, ellei sellaista pyyntöä ole esitetty aikaisemmin jutun tai asian käsittelyn aikana.

Jos pyyntö vähemmistökielen käyttämisestä tai käännöksen saamisesta esitetään myöhemmin kuin ensimmäisessä ja toisessa kappaleessa ilmoitetaan, sen saa evätä. Sellaisen pyynnön saa evätä myös, jos on ilmeistä, että tarkoitus on asiaton.

16 § Jos osapuolella tai osapuolen edustajalla on oikeus käyttää oikeudenkäynnissä

meänkieltä, saamea tai suomea, on käytettävä tulkkia oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 6–8 §:n ja 33 luvun 9 §:n ja hallintoprosessilain (1971:291) 50–52 §:n määräyksien mukaan.

Meänkieli, saame ja suomi esikoulussa, tietyssä muussa pedagogisessa toiminnassa ja vanhustenhuollossa

17 § Yksityisten henkilöiden oikeudesta saada tietyissä tapauksissa esikoulu tai tietty muu pedagoginen toiminta meänkielellä, saameksi tai suomeksi säädetään koululain 8 luvun 12 a §:ssä ja 25 luvun 5 a §:ssä (2010:800). *Laki (2018:1367)*.

18 § Hallintoalueeseen kuuluvan kunnan on tarjottava sitä pyytävälle mahdollisuus saada vanhustenhuollon puitteissa tarjottava palvelu ja hoiva kokonaan tai olennaisilta osin henkilökunnalta, joka hallitsee meänkielen, saamen tai suomen. *Laki (2018:1367)*.

18 § Hallintoalueeseen kuulumattoman kunnan on tarjottava sitä pyytävälle mahdollisuus saada vanhustenhuollon puitteissa tarjottava palvelu ja hoiva kokonaan tai olennaisilta osin henkilökunnalta, joka hallitsee jiddišin, meänkielen, romanin, saamen tai suomen, mikäli kunnassa on käytettävissä näitä kieliä osaavaa henkilökuntaa. Sama koskee muiden kielten osalta kuntaa, joka kuuluu tietyn kielen hallintoalueeseen. *Laki (2018:1367)*.

18 b § Kunnan on 18 §:n ja 18 a §:n mukaisesti tarjottavan hoivan puitteissa huomioitava vanhusten tarpeet heidän oman kielellisen identiteettinsä säilyttämisestä. *Laki (2018:1367)*.

18 c § Kunnan on tiedotettava vanhustenhuollon puitteissa avustusta hakevalle mahdollisuudesta saada 18 §:n ja 18 a §:n pykälän mukaista palvelua ja hoivaa. *Laki (2018:1367)*.

Poikkeukset

19 § Jos on erityisiä syitä, hallitus saa tietyn, hallituksen alaisen viranomaisen osalta myöntää poikkeuksen 8 §:n soveltamisesta. Sama koskee hallituksen alueelle tai kunnalle antamaa valtuutusta kunnallisten viranomaisten osalta. *Laki (2019:938)*.

Seuranta ym.

20 § Tämän lain soveltamista hallintoviranomaisissa on seurattava. Hallitus antaa säännökset siitä, mikä viranomainen tai mitkä viranomaiset vastaavat seurannasta. Tämä seurantavastuu ei merkitse muille viranomaisille kuuluvan valvontavastuun rajoittamista.

21 § Seurantavastuullisen viranomaisen on lisäksi avustettava muita hallintoviranomaisia lain soveltamisessa neuvonnalla, informaatiolla ja muulla samankaltaisella toiminnalla.